

KALLE ORBINSKI, HEVOSMIES

Seuraavassa Katriina Orbinski kertoo esi-isämme, majuri Carl Johan Orbinskin (1757-1810) pojanpojasta Kalle Petter Orbinskista, jonka toinen puoliso Eriikka Orbinski eli aina vuoteen 1952 eli käsittämättömästi lähes kahdensadan vuoden päähän miehensä isoisan syntymästä. Tällainenkin aikajanan erikoisuus Orbinskien sukuhistoriasta löytyy.

Rantasalmen Repomäen kartanon majuri Carl Johan Orbinskin (sukukirjan taulu 36) ja hänen vihkimättömän vaimonsa, talousmamselli Anna Helena Svahnin viidestä lapsesta nuorimmat, Kustaa (taulu 81) ja Kalle Orbinski (taulu 94), syntyivät Repomäellä vuonna 1801. He menettivät äitinsä kaksivuotiaana ja isänsä yhdeksänvuotiaana ja sen jälkeen heistä huolehtivat heidän vanhemmat veljensä, 18- ja 16-vuotiaat Gabriel (taulu 61) ja Anton Orbinski (taulu 66) miten parhaiten taisivat.

Näiden orpojen lasten ja nuorten tulevaisuuden ennuste oli kaikin puolin keho. Pian Suomen sodan (1808-1809) jälkeen kuolleen majuri Orbinskin kuolinpesä meni konkurssiin majurin jäätyä Oulussa perin sekavien sotatapahtumien aikana rykmentille velkaa. Vaikka Repomäen nuoret Orbinskit olisivat saaneetkin pitää molemmat vanhempansa, olisi yhteisön paine epäsäätyistä perhettä kohtaan ollut suuri. Olihan heidän isänsä jättänyt menemättä naimisiin säätyynsä kuuluvan naisen kanssa ja perustanut suurehkon perheen halvempisäätyisen taloudenhoitajattarensa kanssa vastoin silloisen yhteiskunnan sääntöjä ja kirkon siunausta. Nyt kun majuri itse ei ollut tasoittamassa lastensa tietä varoillaan ja yhteiskunnallisella asemallaan eikä edes äiti, talousmamselli Anna ollut pitämässä heidän puoliaan, oli joka tapauksessa edessä oleva säädystä putoaminen lasten väistämätön kohtalo. Ei ollut puhettakaan mistään koulunkäynnistä ja taloudellisia vaikeuksia varmasti riitti.

Tätä taustaa vasten ei ollut yllättävää, että Kalle Orbinski löysi ensimmäisen vaimonsa sukupiiristä. Tarkemmin sanottuna hän nai pikkuserkkunsa Sofia Wrightin, jonka sisar Hedvig Wright oli naimisissa hänen veljensä Gabriel Orbinskin kanssa. Pikkuserkukset olivat kohtalotovereita: Wrightin tyttäret olivat myös pudonneet säädystään, sillä he olivat kapteeni Jonas Mauritz von Wrightin aviottomien lasten jälkeläisiä.

Valitettavasti Kallen ja Sofian onni ei kestänyt kauan. Sofia kuoli ensimmäisen lapsensa Anna Lotta Orbinskin synnytykseen. Anna Lotasta kuitenkin polveutuu laivamies Antti Petteri Orbinskin (taulu 96) sukuhaara, jonka jäseniä on toiminut alusta saakka ja toimii edelleen sukuseuramme tehtävissä.

Leski Kalle Orbinski avioitui uudelleen, tällä kertaa Maria Kettusen kanssa, joka oli Repomäen naapuritalon isännän tytär. Kettusen sukua asuu Repomäellä vielä tänäkin päivänä. Tästä avioliitosta syntyi kaikkiaan kuusi lasta, joista vain kaksi, vuonna 1832

syntynyt Kalle Petter ja 1834 syntynyt Aliisa Maria, elivät aikuisiksi. Aliisa Maria Orbinski avioitui 1860-luvun lopulla Viipurissa Petteri Puustisen kanssa. Heidän myöhemmät vaiheensa ovat ainakin toistaiseksi hämärän peitossa.

Mutta tämän tarinan varsinainen päähenkilö, majuri Orbinskin pojanpoika Kalle Petter Orbinski (taulu 97), jonka alkuperäinen virallinen ristimänimi suvun lukuisten muiden Kallenimisten tavoin on majurin mukaan Karl, tulee Repomäeltä Savonlinnaan 31-vuotiaana vuonna 1863 värjäri Skonqvistin rengiksi. Mainitaan, että hänen etusormestaan puuttuu pala, ”saknar en led på venstra pekfingret”. Nuori työmies löytää itselleen pian vaimon. Hän on Kallea kolme vuotta nuorempi Maria Kristiina Seppänen, sääminkiläinen torpparin tytär, jonka isää Olli Seppästä kutsutaan asiakirjoissa myös työmieheksi ja nuohoojaksi. Seppäsen perhe on asunut ainakin Pekkilänmäellä Makkolan talossa ja Heikinpohjassa. Maria Seppänen on ottanut 19-vuotiaana muuttokirjan Viipuriin, mutta palannut sieltä heti takaisin Sääminkiin, jossa on työskennellyt pari vuotta piikana Lehminiemen kartanossa ja saman verran kruununnimismies Pölläsen taloudessa. Kalle ja Maria kuulutetaan avioliittoon Savonlinnassa juhannuksena 1865 ja elokuun lopussa heidät vihitään.

Tämän jälkeen Kalle Orbinski esiintyy useissa maininnoissa mm. Savonlinna-lehdessä, joiden perusteella saamme selvitettyä jonkin verran hänen elämänsä kulkua. Kalle toimii kaupungissa palovartijana, sillä vuonna 1876 ”waltuusmiehet myönsivät palowartioille Orbinski’lle ja Wepsäläiselle 25 markan lisäpalkkion ainoastaan Lokakuusta 1876 samaan aikaan 1877”.

Vuonna 1880 lehti luettelee kartanonomistajain veroääniä. Kalle Orbinski mainitaan Savonniemen kartanottomien osastossa ja hänen äänimääränsä on neljä. Kolme vuotta myöhemmin, vuonna 1883, on Kalle osallistunut keisari Aleksanteri II:n muistopatsaskeräykseen yhdellä markalla.

Vuonna 1890 Kalle on 58-vuotias. Hänen talonsa vuokra-aikaa jatketaan. ”Työmies Kalle Petter Orbinski pyysi saadaksensa pitennystä arenteeraamallensa Koululahden rinteellä olevalle vuokratontille F, koska sitä nyt arentiaika on loppuun kulunut. Waltuusmiehet suostuivat wiidentoista vuoden pitennykseen.” Samana vuonna Savonlinnan kaupungin pormestarin vaalissa Kallella mainitaan olevan kaksi ääntä.

Vuonna 1895 Kalle on 63-vuotias. Hän jää leskeksi, sillä hänen vaimonsa Maria kuolee kesäkuussa. Savonlinna-lehti nimittää Mariaa ”hevosmiehen vaimoksi”. Avioliitto on jäänyt lapsettomaksi. Samana vuonna Savonlinnan kaupungin taksoitusluettelossa Kalle mainitaan vuokra-ajurina. Valitettavasti emme saa näistä viittauksista tietää, onko Kalle vastikään ryhtynyt hevosmieheksi vai ollut sitä jo pitempään.

Seuraavana vuonna 1896 Kalle kuulutetaan ja vihitään avioliittoon savonlinnalaisen palvelija Eriikka Loikkasen kanssa. Eriikka on 26-vuotias ja Kalle 64, joten parin ikäero on huomattava. Eriikan nuoruuden tarina on ajalle melko tyypillinen:

Talollinen Tuomas Loikkasen tytär Eriikka Kerimäeltä on 16-vuotiaasta lähtien piikana Kerimäellä Pesosten talossa Makkolassa, käy välillä Säämingissä, mutta palaa takaisin Makkolan kylälle piikaksi, kunnes 23-vuotiaana muuttaa Savonlinnaan. Savonlinnassa Eriikalle syntyy avioton poika Walter Loikkanen ja pojan ollessa vuoden vanha menee Eriikka Kalle Orbinsille vaimoksi.

Savonlinna-lehti ilmoittaa kesällä 1898 seuraavanlaisesta tapauksesta: ”Viime perjantai-iltana putosi kauppias Salosen ja lyseon välille partaveitsikotelo, joka sisälsi: veitsen,

pensselin, saippuan, peilin, kamman ja kynsiviilan. Rehellistä löytäjää pyydetään palkintoa vastaan tuomaan se hevospies Orbinskille.”

Vuosisata vaihtuu ja sen myötä syntyy heinäkuussa 1900 Kallelle ja Eriikalle poika Tauno Petter Orbinski. Kalle-isä on esikoisensa syntyessä lähes 68-vuotias. Näin korkealla iällä perustetulla perheellä on riskinsä, sillä pian jokin vakava muutos tapahtuu Kallen terveydentilassa. Emme tiedä, sairastuuko hän äkillisesti vai vähitellen. Ehkä äkillisesti, sillä Kallen työuran pituudeksi Savonlinnassa mainitaan tarkasti vuodet 1865-1899. Joka tapauksessa marraskuussa 1905, Tauno-pojan ollessa viisivuotias, ilmoittaa Savonlinna-lehti: “Torstaina t. k. 23 p:nä klo 5 j. pp myydään raatihuoneella pidettävällä huutokaupalla paikoiltaan poisvietäväksi hevospies K. Orbinskin mökki tämän kaupungin Myllymäeltä. Savonlinnassa marrask. 15 p:nä 1905. Waiwaishoitohallitus.”

Seuraavassa kuussa lehti jatkaa: “Waiwaishoitohallituksen kysymykseen, onko se oikeutettu suorittamaan waiwaisapua nauttiwan työmies Orbinskin velat tämän mökin myynnistä saaduilla rahoilla, wastattiin myöntävästi.” Voimme täydellä syyllä olettaa, että Kallen velat ovat syntyneet vanhuuden sairastumisesta eikä jostain kevytmielisestä rilluttelusta.

Kallen tilanne huononee koko ajan, sillä lokakuussa 1907 Suomalainen Wirallinen lehti ilmoittaa holhousasiasta: “Tänä päivänä julistamallaan päätöksellä on Savonlinnan kaupungin Raastuvanoikeus julistanut työmies Kalle Orbinskin tästä kaupungista, holhouksen alaiseksi ja määrännyt hänen holhoojaksi sanotussa kaupungissa asuvan posteljooni Aleksei Paasikallion. Savonlinnan kaupungin Raatihuoneella Lokakuun 14. päivänä 1907 Raastuvanoikeuden puolesta: O. Fr. Holopainen.”

Hevospies Kalle Petter Orbinski kuolee Savonlinnassa 76 vuoden, 3 kuukauden ja 5 päivän ikäisenä marraskuussa 1908. Leski Eriikka Orbinski menettää myös Walter-poikansa tämän ollessa 21-vuotias. Eriikka ja Tauno asuvat vielä tuolloin, vuonna 1916, Savonlinnassa, mutta myöhemmin äidin ja pojan tiet kulkevat muissakin kaupungeissa. Tauno, josta tulee kirjaltaja, on jonkin aikaa Tampereella, mutta muuttaa avioituessaan Bertha Vartiaisen kanssa vuonna 1930 Savonlinnasta pysyvästi Helsinkiin. Eriikka asuu Porissakin, mutta käy 1930-luvulla asumassa Helsingissä poikansa perheen luona pariin otteeseen. Tauno ja Bertha sekä tytär vaihtavat nimensä Orbinskista Oimaksi suurena kansallisena nimenvaihtovuonna 1935. Lopulta Eriikka palaa nuoruutensa kaupunkiin Savonlinnaan, jonka kunnalliskodissa hän asuu lähes koko 1940-luvun.

Kun leskirouva Eriikka Orbinski nukkuu pois marraskuussa 1952 Savonlinnassa, päättyy eräs hyvin poikkeuksellinen aikajana Orbinskin suvun historiassa. Eriikan puoliso, hevospies Kallehan oli majuri Carl Johan Orbinskin pojanpoika. Kun ajattelemme, että majuri on syntynyt vuonna 1757 ja hänen pojanpoikansa leski kuolee muutamaa vuotta vaille 200 vuotta myöhemmin, niin onhan tämä aika merkillinen tapaus. Harvoin venyvät sukupolvien välit näin pitkiksi. Orbinskien tarina on kuitenkin niin omalaatuinen, että miksipä ei sieltä löytyisi tämänkaltainenkin ajallinen kuriositeetti.